

Stockholm 2013-04-30

Skolverket

Remissvar – Skolverkets allmänna råd om mottagande i grundsärskolan och gymnasiesärskolan (dnr 2013:00009)

Sveriges Psykologförbund har fått ovan rubricerade förslag på remiss och lämnar här följande synpunkter.

Allmänna synpunkter

Förslaget är överlag väl genomtänkt och genomsyras av ett tydligt elevperspektiv. Det är mycket bra att det tydliggörs i kommentaren att elevens vårdnadshavare alltid ska ge sitt samtycke när det handlar om att göra en psykologisk eller medicinsk bedömning. Det har funnits en oklarhet kring hur långt rektorns utredningsskyldighet enligt skollagen sträcker sig och huruvida rektorn kan besluta om psykologutredning mot vårdnadshavarnas vilja.

Vidare är det bra med tydligheten kring skolans informationsansvar till vårdnadshavarna, vikten av att eleven själv är informerad och delaktig i processen. Det kan dock vara en grannliga uppgift att ge information till dessa elever och deras anhöriga på ett sätt som verkligen möjliggör delaktighet. Hur säkerställer man att såväl elev som närstående har förstått att eleven har fått en diagnos, diagnosens innebörd samt konsekvenser för elevens framtida skolgång? Vilka aktörer ska medverka?

Man bör överväga att ta tillbaka den tidigare skrivningen om att vid tveksamhet om diagnos och eventuell inskrivning i särskolan, bör vårdnadshavarnas åsikt om barnets bästa och barnets egen uppfattning tillmätas stor betydelse vid bedömning och beslut.

Vad som avses med utvecklingsstörning (sid 5 f)

När det gäller definitionen av utvecklingsstörning hänvisas i de allmänna råden till uttalanden i förarbetena till tidigare skollag samt till Socialstyrelsens definition. Psykologförbundet anser att definitionen av vad som avses med utvecklingsstörning måste preciseras tydligare i de allmänna råden. Detta är centralt för att säkerställa att rätt elever hänvisas till särskolan och att utredningarna håller den kvalitet som krävs. Enligt förbundet bör det framgå av de allmänna råden att utvecklingsstörning är en diagnos som ska bedömas enligt fastställda diagnoskriterier. I de utredningar som ska ligga till grund för beslut om mottagande i grundsärskola eller gymnasiesärskola ska

vedertagna diagnostiska benämningar användas, det vill säga Utvecklingsstörning (ICD) eller Mental retardation (DSM).

2. Utredning inför beslut om mottagande

ALLMÄNNA RÅD

Förbundet anser det mycket angeläget att det tydliggörs i Skolverkets allmänna råd att diagnosen utvecklingsstörning ska bedömas enligt kriterierna i de vedertagna diagnosystemen ICD eller DSM. Detta bör framgå tydligt och förbundet föreslår därför följande formulering i allmänna råd under rubriken – Den psykologiska bedömningen. Ändringsförslaget är kursiverat.

Hemkommunen bör se till att den psykologiska bedömningen

6. fastställer om eleven har en utvecklingsstörning enligt *kriterierna i de vedertagna diagnosystemen ICD eller DSM*, och i så fall i vilken grad.

KOMMENTARER

Den psykologiska bedömningen (punkt 6)

Den psykologiska bedömningen ska fastställa om eleven har en utvecklingsstörning eller inte. Vid bedömningen bör ingå övervägande rörande förhållanden som kan ha påverkat tillståndet såsom medicinska, sociala eller pedagogiska aspekter.

I andra stycket står det att den adaptiva bedömningen är ”viktigare” för helheten än den kognitiva bedömningen. Som referens hänvisas här till AAIDD. En olycklig formulering enligt förbundet och bör ändras till ”lika viktig”. Eftersom AAIDD normalt inte används vid bedömning av utvecklingsstörning bör hänvisning istället göras till de vedertagna diagnosystemen som psykologerna använder d.v.s. ICD eller DSM.

I tredje stycket står det att bedömningen bland annat kan innehålla en utvecklingsanamnes. Psykologens utvecklingsanamnes är väldigt viktig för den samlade analysen och bedömningen och ska enligt förbundet **alltid** ingå. Det ska också tydligt framgå av psykologbedömningen att elevens svårigheter uppfyller kriterierna för utvecklingsstörning enligt ICD eller DSM. Såväl läkare som psykolog kan i vissa fall komma fram till att det behövs ytterligare utredningar för att klargöra orsakerna till en elevs skolsvårigheter. Enligt förbundets mening är det självklart att psykologen gör dessa överväganden inom ramen för psykologutredningen – och remitterar vidare för bedömningar vid behov – innan man gör bedömningen om eleven har en utvecklingsstörning eller inte. Detta bör därför skrivas in även under psykologbedömningen.

Mot bakgrund av vad som ovan anförts föreslår förbundet nedanstående formulering i kommentaren under rubriken - Den psykologiska bedömningen (punkt 6).
Ändringsförslagen är kursiverade.

Första stycket: En psykologisk bedömning ska göras av en psykolog, till exempel skolpsykologen eller en externt anlita psykolog. Syftet är att fastställa om eleven har en utvecklingsstörning eller inte. *I bedömning av utvecklingsstörning ska ingå övervägande rörande förhållanden som kan ha påverkat tillståndet såsom medicinska, sociala och pedagogiska aspekter.* Psykologen bör redovisa elevens kognitiva nivå, det vill säga allmänintellektuell nivå, för att ge underlag till de beslut som senare ska fattas om eleven ska läsa ämnen eller ämnesområden i grundsärskolan.

Andra stycket: *”Begåvningsbedömningen med hjälp av intelligenstest är viktig men den ska sättas in i ett sammanhang. Bedömningen av barnets eller elevens adaptiva förmåga, det vill säga hur han eller hon kan använda sin förmåga i olika sammanhang, är lika viktig för helheten.*

Tredje stycket: Bedömningen ska bland annat innefatta *en utvecklingsanamnes, det vill säga en redogörelse för elevens utveckling fram till den aktuella tidpunkten, utredning med psykologiska test som avser att mäta allmänintellektuell nivå, kartläggning av adaptiv förmåga samt kvalitativ analys av test- och skattningsresultat i relation till utvecklingsanamnesen. Av bedömningen ska uttryckligt framgå att barnets svårigheter uppfyller kriterierna för utvecklingsstörning enligt de vedertagna diagnosystemen (ICD eller DSM). Är det oklart om kriterierna är uppfyllda ska det framgå av bedömningen hur klarhet kan uppnås, t.ex. genom uppföljande bedömning efter viss tid, utvärdering av pedagogiska och psykologiska insatser eller andra åtgärder.*

Nytt fjärde stycke: *Andra gånger kan psykologen anse att det behövs ytterligare utredning för att klargöra orsakerna till en elevs skolsvårigheter, till exempel om det kan vara en syn- eller hörselnedsättning, ADHD-problematik, autismspektrumtillstånd eller specifik språkstörning. Det kan således handla om funktionsnedsättningar som påverkar inlärningsförmågan utan att eleven har en utvecklingsstörning. Med specifik språkstörning menas en språkstörning som utesluter andra funktionsnedsättningar där språkstörning ingår, till exempel utvecklingsstörning. En logoped eller en specialistpsykolog har kompetens att avgöra om eleven har en sådan språkstörning.*

Den sociala bedömningen (punkt 8)

Psykologförbundet föreslår nedanstående formulering i kommentaren under rubriken – Den sociala bedömningen (punkt 8). Ändringsförslagen är kursiverade.

Första stycket: En social bedömning bör göras av en kurator eller annan person med adekvat utbildning, till exempel skolkurator eller externt anlita kurator. *Den kan också i många fall vara en del av den psykologiska och medicinska bedömningen.*

Andra stycket: Det innebär dock inte att en utredning behöver göras av socialtjänsten, utan en social bedömning kan vanligen byggas på ett samtal mellan kurator, *psykolog eller läkare*, vårdnadshavare och elev.

Tredje stycket: Om det framkommer att det finns sociala problem i hemmiljön kan *den som står för den sociala utredningen*, företrädesvis i samarbete med vårdnadshavarna, kontakta socialtjänsten.

4. När det framkommer att en mottagen elev inte tillhör målgruppen

Det är bra att det i allmänna råden tydliggörs att en elevs tillhörighet kan vara en levande fråga under hela skolgången och att eventuell tveksamhet ska leda till förnyad bedömning. Det är dock viktigt att de utredningar som ska ligga till grund för ett utskrivningsbeslut från särskolan ska hålla lika god kvalitet som vid inskrivningsbedömning. Detta bör enligt förbundet framgå av de allmänna råden.

Sveriges Psykologförbund

Lars Ahlin
Förbundsordförande

Camilla Damell
Förbundsjurist